

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

De Virtute in generali quid sit. Cap. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

nam? Quis impedimenta huius placiti obsequij impendēdi depellet? Sed hæc quæ subiciemus, attentè lege, & multo magis actione cõple; nam si Dei gratia adiutus impleueris, te difficultatem vicisse & calasse reperies. Dauid certè Amalecitem, qui ipsum deduxit ad cuneum hostium suorum, ex quorum manibus vxores suas & substantiam extorsit, vita donauit, & (vt credibile est de liberalissimo principe) magnis præmiis affecit. Sed ego deducam te non in acies ho-

astium, à quibus forsitan capieris, sed in aciem virtutum omnium, in qua te ipsum per delicta & imperfectiones perditum inuenies, & celestibus diuitiis, quas communis pater Adam perdidit, cumulaberis. Hoc tantum præmium requiro, vt non superbe qualiscensor & iudex, sed modeste vt auditor discendi audis legas, vt quæ legeris, actione complere cures, & dum impleueris, emolumento, & exultatione, & præmio ex verâ virtute proueniente fruaris.

1. Reg.
30. 15.

P A R S P R I M A

Huius libri de substantia & excellentia Virtutis.

QUIA tamen instrumenta cuiuscumque artis, qualia futura sint, ex cognitione operis, quod ars illa prestat, omnino dependet; ideo volentibus nobis instrumenta artis spiritualis inquirere, quibus virtus ipsa est addiscenda & actione formanda, operæ pretium est, ab ipsa virtute, quam discere & exercere intendimus, tractationem inchoare. Dicemus itaque primò, quid virtus sit quantæque eius nobilitas atque præstantia, vt ea cognita, qua ratione mentibus nostris inferenda sit, quibusque instrumentis efficienda, melius & facillius capiamus. Hæc etiam prima tractatio, non solum cognitioni, sed etiam affectui deserviet; cognitio enim à nobis virtutis pretio, eiusque decore perspecto, voluntas non poterit eius amore non capi, & ad illius studium incitari. Id solum curandum nunc est, vt imperitia sermonis nostri dum illustrare virtutem vult, ei tenebras non offundat. Quod ille daturus est, cuius sapientia aperuit os mutorum, & linguas infantium fecit disertas. O igitur, tu Domine, qui ex ore infantium & lactantium laudem perficis, & per incipientes etiam, vt omnes te loquentem intelligant, perfectorum sapientiam loqueris: illumina mentem, excita affectum, & versa stylum meum, vt verâ de virtute doceam, & dum aliis prodesse studeo, ex eo quod de tua largitate pro illis accipio, me ipsum satis famescentem quoque reficiam.

De Virtute in generali, Quid sit.

CAPVT I.

QUI in re magni momenti volunt punctum veritatis attingere, & in ipso opere non errare, solent viros sapientes accersere, & peritos illius artis, ad quam pertinet opus, vocare, vt auditis illorum sententiis meliorem eligant, aut ex omnibus aliquid colligentes, operatum opus pulchrius & absolutius efficiant. Sapiunt quidem, dum ita faciunt, quoniam documentum sapientis Salomonis amplectuntur: Vbi non est gubernator, populus corrumpit; salus autem, vbi multa consilia. Sicut enim populus, siue in quiete pacis, siue in belli discrimine pessum it, gubernatore & consiliis destitutus, stat verò, & floret, & crescit optimo rectore, & salutaribus consiliis gubernatus: ita quæqueres & quodque negotium, præter sapientium consilia gestum, perditur, & secundum illa in opus educatum facillimè propagatur. Nos igitur qui virtutis naturam inuestigare cupimus, eiusque notionem aliis tradere incipimus, hoc saluberrimum documentum sequamur; & quid alijs de virtute senserint, quæ ratione eam definierint, prius explicemus, vt vel vna sapientissimorum virorum sententia

B nos doceat, vel ex singulis aliquid assumentes, vna à nobis collecta descriptio, tum nos, tum legentes erudiat. Summus Philosophus Aristoteles, qui in exponendis rebus ad mores pertinentibus fuit admirabilis, in tradenda notione virtutis seipsum excessit, & quasi suum acutissimum ingenium post se reliquit. Sic enim virtutem definiunt: Virtus est, quæ bonum facit habentem, & opus eius bonum reddit. Cuius iam eximium elogium elucet. Quid namque optabilius homini esse potest, quam vt ipse bonus sit, & eius opera bona reddantur? Certè quidem omnia in suo genere bona esse percipiunt, adeo vt res etiam inanimes in hoc naturaliter elaborent, vt seipsas in suo loco constituent, & in eo se seruent, possant, atque promoveant. Quid ergo debet optare homo, nisi virtutem, qua bonus homo redditur, quæ à fœditate nequitia liberatur, qua suorum operum bonitatem & pulchritudinem adipiscitur? Relictis verò alijs huius Philosophi descriptionibus, quæ in idem incidunt, Basilus vitium ac virtutem simul in hunc modum describit: Hæc est vitij definitio, præuis & à præceptis Domini abhorrens vsus earum facultatum, quæ boni causa data nobis à Deo sunt. Quemadmodum contra virtutis, quæ ex Deo est, eandem vsus, bona adhibita mente, præceptis Domini conueniens. Ex qua etiam magnus nobis vitij metus

Arist. 2.
Ethicor.
c. 6.

Basil. reg.
2. in. dis.
pne.

incutitur

Proem. 11.
14.

incurtur, & magnus virtutis amor iniicitur. Nam tremendum est, viribus malè & ad offensam Dei vti, quas ipse in suum obsequium dedit, quod sanè inultum esse non sinet: pulchrum verò & nostro desiderio dignum, easdem vires à seruitute peccatorum eripere, & ad immensum præmium accipiendum, virtutis ministerio sanctis operibus occupare. Augustinus vitio relicto, quod vitiam omnino relinquamus, solam virtutem sic definit: Virtus est bona qualitas mentis, qua rectè viuatur, qua nemo malè vitur, quam Deus in nobis sine nobis operatur. Et hæc quoque descriptio magnam virtutis dignitatem ostendit. Optima enim res est, quæ non iam soli corpori corruptibili sed menti immortalis congruit. Desiderabilis res est, quæ rectam vitam & Deo placitam efficit. Honorabilis res est, quam quisque in sanctum usum accipit, & nemo in malum usum tangit: & tandem magna & eximia res est, quæ Deum solum auctorem agnoscit. Dicitur autem Deus, operator virtutis in nobis sine nobis, comparatione quidem virtutum infusarum; quoniam ipse solus habitum infusæ virtutis infundit: comparatione verò virtutum acquisitarum, quoniam ipse solus semina harum virtutum ac primas de eis acquirendis cogitationes immittit. Bernardus denique, vt reliquos virtutem describentes omittamus, sic eius naturam declarat: Virtus si perfecta sit, facile animum victorem sui & inuictum reddit ad omnia. Est quippe vigor animi cedere nescius pro tuenda ratione: Aut, si magis probas, vigor animi immobiliter stantis cum ratione vel pro ratione. Vel sic: Vigor animi, quod in se est, omnia ad rationem cogens vel dirigens. In hac similiter descriptione virtutis magnus eius decor inspicitur, quæ talis est, vt mentem ad deteriora labantem teneat, & mille modis ad exorbitantiam impulsam, à ratione discedere & à bono separari non sinat.

Iam ex his omnibus virtutis descriptionem colligamus, quæ pro nostro modulo, eius naturam proprietatèque declareat: Virtus est supplementum naturæ, ornamentum mentis, facilitas boni operis, quæ benè sanctèque viuimus, qua veris malis, scilicet peccatis, resistimus, qua meritis cumulamur, qua vitam æternam promeremur, & Christi imagines ac Dei imitatores efficitur. Neque enim hic sermo est de illis virtutibus, aut fictis aut imperfectis, quas Philosophi quæserunt, sed de illis, quas fidelis anima, veri Dei & Christi, Filij eius, cognitione imbuta, ac diuina gratia adiuta comparat, & ad vitam beatam assequendam refert. Optimè profectò virtus appellatur supplementum naturæ; quoniam homo post originale peccatum, nascitur pronus ad malum; ante hoc verò peccatum, si suæ naturæ relinqueretur, vitæ nasceretur ineptus ad supernaturale bonum, & non omnino aptus ad bonum rationis, cui appetitus aliquantulum reluctaretur. Quid ergo facit virtus? hunc defectum nostræ naturæ supplet. Nam ipsa cum sit quædam qualitas, ac quidam bonus habitus menti insitus, pronitatem ad malum moderatur, difficultatem ad bonum vincit, ex ea parte, qua virtutes morales continet: ex ea verò, qua supernaturales amplectitur, mentem ad bona supernaturalia erigit, & ad actiones naturæ facultatem excedentes mirè disponit. Diabolus aliquid conatus est facere, & addere naturæ nostræ, nempe crimen & vitium, quibus nos Deo inuitos faceret, & in damnationem deiiceret. Deus autem vt opus suum à diabolo destructum statueret, & hominem perditum reformaret, virtutem ei addidit, vt sibi ex inuito gratum faceret, & in cælum erigeret. Rebus aliis, ad finem tantum naturalem creatis, dandæ quidem fuerunt vires

A & proprietates cuiuscunque naturæ congruæ, quibus possent operari: nihil autem fuit addendum naturæ, quia his quæ propria habet, ad suum finem valet peruenire. At homini, ad vitam cælestem creato, addenda fuit virtus, qua caput in cælum attolleret, & ad actiones vita cælesti dignas assurgeret. Supplet ergo virtus, quod humana natura non potest, vt vbi ista definit, illa suum opus incipiat.

Aprè etiam virtus, ornamentum mentis vocata est; nam mens sine virtute, tum nuda, tum turpis, & deformis apparet. Diciturque illi, necdum virtute circumdatæ, per Ezechielem: Et eras nuda & confusione plena. Et Ioannes in Apocalypsi ait: Beatus qui vigilat, & custodit vestimenta sua, ne nudus ambulet, & videant turpitudinem eius. Infelix est peccator, qui dormit & stertit, & se ac sua custodire non curat, quia bonis spoliatus, & turpis ac deformis apparens, in postremo die ab Angelis irridebitur. Beatus autem iustus, qui vigilat, qui vestium suarum, id est virtutum seruandarum & augendarum, magnam rationem habet, quoniam in eodem examinationis die de ornatu & splendore laudabitur. Est itaque vitium, turpitudos; & virtus, ornatus, quem Dominus per Isaiam, iuxta mysticum sensum, quem Hieronymus late profequitur, ab animabus, quæ ex iustitia superbiunt, se ablatum minatur, cum ait: In illa die auferet Dominus ornamentum calcamentorum, & lunulas, & torques, & monilia, & cetera quæ sequuntur, quibus, vt hic sanctus doctor ait, signata sunt variarum ornamenta virtutum. Eademque ornamenta apertissime Ecclesia se accepisse gloriatur, cum per eundem prophetam ait: Gaudens gaudebo in Domino, & exultabit anima mea in Deo meo: quia induit me vestimentis salutaris, & indumento iustitiæ circumdedit me, quasi sponsam decoratam corona, & quasi sponsam ornatam monilibus suis. Et Hieronymus virtutes, mentis ornatus appellat, dicens:

B Vis scire, quales quærat Dominus ornatus? Habeto iustitiam, temperantiam, prudentiam, fortitudinem, nihil hac gemmarum varietate distinctius. O pretiosa ornamenta, quæ totam mentem, non ad vanitatem sed ad veritatem, exornant, & ex mente in corpus etiam signa decoris effundunt! Nam virtus intellectum ornat luce, voluntatem rectitudine, irascibilem lenitate, concupiscibilem moderatone, & corpus ipsum motibus honestis adaptat, vt in toto homine nihil incompolitum inornatumque relinquat.

C Vocatur deinde virtus facilitas boni operis, quoniam hominem ad bona & sancta opera pronum facit, omnem difficultatem & repugnantiam, à consuetudine vitiosa exortam, submouet, & voluptatem in bonis operibus ac suauitatem attribuit. Ideo autem puto, virtutem fuisse vocatam amoris ordinem vel amorem Dei, quoniam non tantum amorem ordinar, sed etiam ex eo quod amoris habet, omnia opera studiosa faciliat. Nihil omnino esse virtutem affirmauerim, inquit Augustinus, nisi summum amorem Dei. Namque illud quod quadripartita dicitur virtus, ex ipsius amoris vario quodam affectu, quantum vitinà ita sit in mentibus vis, vt nomina in ore sunt omnium, sic etiam definire non dubitem: vt temperantia sit amor, integrum se præbens ei quod amatur: fortitudo amor facile tolerans omnia, propter quod amatur: Iustitia amor soli amato seruiens, & propterea rectè dominans: prudentia amor, ea quibus adiuuatur, ab eis, quibus impeditur, sagaciter seligens. Hæc ille & alia ad idem

Aug. lib.
2. de lib.
arbit. ca.
18. & 19.

Bern. ser.
85. in
Caus.

Ezechieh.
16.7.
Apoc. 16.
15.

Isaia 1.
18.
Hieron. ib.
lib. 2.

Isaia 61.
10.

Aug. lib.
1. de mo-
ribus Ec-
cles. 15.
T. 1.

propolium. Quare, rogo, omnis virtus est amor, nisi quia ita nos moderatur & regit, vt suaviter in suas actiones ducat: ita trahit, vt voluptate trahat: ita impellit, vt mens in bonum, ad quod impellitur, magna facilitate feratur? Vitium quidem ad actiones vitiosas inclinat, & tantam in eis facilitatem & fidam suavitatem ponit, vt vix ab eis iniquis separari se sinat. Et prouerbum est, vt inquit Salomon: Adolescens iuxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea.] Virtus ergo idem faciet, quia si illud corruptio naturae roborat, hanc ratio, cui virtus est, consona & diuina gratia confortat. Meritoque iustus ait, facilitatem & suauitatem in operibus virtutis inueniens: Intrans in domum meam, conqueiescam cum illa: non enim habet amaritudinem conuersatio illius, nec tedium conuictus illius, sed laetitiam & gaudium.]

Virtute bene sancteque viuimus; quoniam opera illius bona sunt, & cogitationes ac affectiones illius sanctae sunt. Ipsa nos ad Deum, tanquam ad finem, mittit, eique, tanquam bono nostro, & bono in se summo, & infinite concupiscibili, amore & imitatione coniungit. Vnde virtutem vocat Augustinus, non quemlibet amorem, sed amorem summi boni, summae sapientiae, summaeque concordiae. Non autem alij, quam Deo, nos coniungit amor Dei. Ipsa nos ad sancta opera incitat, & in bona ac secundum Deum vita confortat. Est quippe virtus, inquit Laurentius Iustinianus, (propheta perhibente) panis solidus, confirmans cor hominis, & ad bene viuendum omnia interiora membra corroborans. Hunc pacem mystice comedit Propheta, & aquam bibit, propter quod adeo effectus est validus, vt in fortitudine cibi ac portis istius, quadraginta diebus totidemque noctibus ambularet, donec pertingeret ad montem Dei, Horeb.] Discite igitur tu, qui ad spiritualem montem perfectionis conaris ascendere, quibus debeas vi alimentis, quatenus quadraginta dierum peragrate valeas iter. Nunquam Evangelicae perfectionis rudimenta & decalogi mandata perficies, si non sapientiae aqua & virtutis fueris pane saginatus.] Si autem sanctitas nihil aliud est quam munditia, nos Deo iungens, & rectam ac illibatam nostram conuersationem faciens, manifestum est, quia virtute, ista nobis praestante, bene sancteque viuimus, & boni ac sancti apud Deum & homines, vera sapientes, reputamur.

Virtute veris malis, peccatis nempe vitisique, resistimus. Nam sicut ipsa est filia gratiae, ita etiam est diligentissima & fidelissima gratiae custos, pro cuius semper tutamine ac augmento laborat. Quare si videat occasiones peccatorum emergere, si animaduertat peccata, quae hostes sunt gratiae, ad nos decipiendos aduenire, vt nempe consensum in malum, gratiae destructorem, extorqueant; statim leone fortior, & animosissimo duce constantior, opponit se illis, ab ipsis etiam portis cogitationis arceat, & victa ac confusa abire compellit. Hoc autem opus vnum est duobus est, in quae virtus incumbit. Recteque Basilius dixit: Virtus est vitatio mali, studium boni. Et Marcus eremita illud primum opus exponens, ait: Qui temperantis est animi, a crapula & gastrimargia abstinet: opum negligens, ab avaritia: quietus, a garrulitate: purus & castus, a voluptatibus: pudicus, a scortationibus: contentus, a studio congerendae pecuniae: mitis & mansuetus, a tumultu & turbis: humilis animi, ab ambitione & vana gloria: qui praestitit a contentione: redarguens, a simulatione. Similiter qui vacat precationibus, ab incredulitate & diffidentia alienus est: confessor,

A a negatione: martyr, ab idololatria. Vides ergo quemadmodum omnis virtus, quae ad mortem vitae perficitur, nullum aliud opus, quam peccati abstinentia, sit.] Haec ille. Quare eo dixit, nullum aliud nisi abstinentiam peccati, opus esse virtutis, non quia virtus solum peccatis resistat, sed quia dum bonum facit, peccatis etiam obstaculum, ne ingrediatur, opponere intendit. Ecce viros bellatores, quos Dominus praecipit circumire urbem Iericho, vt muri eius funditus corruant, & vniuersi Israelitarum hostes intereant. Cinitas haec, vitorum typus, bellatorum circuitu & tubarum clangore subuersa est, quia videlicet dum virtutibus vitia coangustamus, & in caelum tuba orationis clamamus, peccata, vitorum progenies, euincimus.

B At tandem, vt finiam, virtute merita cumulamur, cum actiones eius in eo qui amicus est Dei, & gratiam habet, merita sint, quae prioribus adiecta meritis cumulum spiritualium diuitiarum augmentant. Et vitam aeternam promeremur, quae non aliis, quam bonis operibus seu virtutis actionibus promissa est. Illisque, qui in huiusmodi se actionibus exercent, dicit Dominus: Venite benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi.] Et Christi ac Dei imitatores efficitur. Quoniam cum Deum mente concipimus, statim offert se nobis Dominus quidam sanctissimus, optimus, iustissimus, benignissimus, omnis boni amator, & omnis mali abominator & vltor. Et cum Christum meditamur, eisdem virtutibus cinctum videmus, qui imago Dei est, & dixit: Qui videt me, videt & patrem.] Dum ergo virtutibus congerendis & augendis insistimus, Dei & Filij eius, Iesu Christi, imitatores sumus: & dum hoc studium magis promouetur, magis ac magis ad eius imitationem accedimus. Cuius rei testes sunt Basilius & Gregorius. Ille ait: Qui in seipso, quantum in ipso sit, naturam diuinam liberrimam affectuam tranquillitatem imitatus fuerit, hic deo datam prius in animo suo Dei imaginem restituit pristino nitore. Hic vero inquit:

C In electorum multitudine impressam redemptoris imaginem videmus, dum qui terrena omnia despiciunt, carnis voluptates fugiunt, propria derelinquunt; tanto altiori potestate radiant, quanto haec tanta virtutis insignia, in veterum multitudine sancta Ecclesia non habebat.] Sic illi. Haec est virtutis facies, satis profecto amabilis, satis decora, quae vel sic, absque ornatu visa, mentem nostram admiratur, & immensum sui amorem ac desiderium imicit. Nunc quo vehementius eius consortium desideremus, paucas eius ex multis perfectiones aduertamus.

Quanta sit Virtutis honestas.

CAPVT II.

E ONVM Doctores, tum externi, tum nostri, triplex esse censuerunt, illudque honestum, vile, & delectabile nuncuparunt. Celebris est haec diuisio boni apud Aristotelem & Cicronem, quam integram, no tam probat, quam insinuat Ambrosius, dicens: Nos nihil omnino, nisi quod deceat, & honestum sit, futurorum magis, quam praesentium metimur formula. nihilque vile, nisi quod ad vitam illius aeternae proficit gratiam, definimus, non quod ad delectationem praesentis. Eam tamen Thomas Aquinas & omnes doctores, qui scholas sequuntur, & subtilius rerum

Tosue 6. 3.

Matth. 25. 34.

Basil. ser. de instr. monacho rum.

Greg. in 1. Reg. ad c. 2. lib. 1.

Arist. 2. Ethic. c. 3. Tullius lib. 5. Tuscul. quae. Ambros. 1. offic. c. 9.

D. Thom. 1. p. 9. 5. art. 6.

Prou. 22. 6.

Sapient. 8. 16.

Aug. sup.

Iustin. de vita solit. c. 11. Psal. 103. 15. 3. Reg. 19. 8.

Basil. hom. 13. exhortat. ad baptis. mum. Marcii Eremit. capitulum de his qui putant ex operibus iustificari. To. 3. 3. biblio.